

12 בינואר 2026

לכבוד
פרופ' אריאל פורת
נשיא אוניברסיטת תל אביב

שלום רב,

הנדון: הגבלות חדשות על חופש הביטוי והמחאה באוניברסיטת תל אביב

אנו פונות אליכם בעקבות פרסומן של הוראות חדשות בעניין פעילות ציבורית בקמפוס של אוניברסיטת תל אביב (להלן: **אוניברסיטת תל אביב או האוניברסיטה**), אשר הופצו לסטודנטים לפני מספר שבועות. הוראות אלו, אשר פוגעות באופן חמור בחופש הביטוי, המחאה וההתאגדות של סטודנטים וסגל באוניברסיטה, פורסמו בחוסר סמכות, ויש בהן ניסיון של האוניברסיטה להתפרק מאחריותה להבטיח את מימוש זכויות אלו בתחומה. לא רק זאת, אלא שההוראות הן שלב בתהליך מתמשך, מאז תחילת המלחמה בעזה, של כרסום בזכויות אלו מצד האוניברסיטה, וצמצום היכולת לבטא עמדות שהן מחוץ לקונצנזוס. על כן, נדרוש כי תבטלו את ההוראות הללו ותאפשרו התבטאות והתאגדות חופשיות במרחב האוניברסיטה, כראוי למוסד אקדמי במדינה דמוקרטית. כמו כן נדרוש לחדול מהגבלת חברי קהילת האוניברסיטה מלממש את חופש הביטוי, המחאה, וההתאגדות שלהם באופן מלא.

פרסום ההוראות החדשות

1. פעילות ציבורית באוניברסיטת תל אביב מוסדרת בתקנון האוניברסיטה בהוראה 10-003 "פעילות ציבורית באוניברסיטה" (להלן: **נוהל פעילות ציבורית או הנוהל**).
2. בתאריך 26.11.2025 נשלח בהודעת מייל לסטודנטים מסמך תחת הכותרת "הוראות מדיניות ביצוע – ניהול פעילות ציבורית" (להלן: **מסמך ההוראות או ההוראות**). בהודעה נכתב בנוגע למסמך זה כי "אנו בתהליך להטמעתו במערכת, ויופיע בקרוב בתחילת כל בקשה שתוגש". העתק הודעת מייל על העברת מסמך ההוראות (בהשמטת פרטים אישיים) מצורף.

ההוראות נקבעו בחוסר סמכות

3. חוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007 (להלן: **החוק**) מעגן בדין את חופש הביטוי, המחאה וההתאגדות של סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה. סעיף 6 לחוק קובע כי "לכל סטודנט החופש להתארגן ולהפגין בכל תחום ונושא, לרבות בנושאים הנוגעים לסטודנטים ולזכויותיהם, לפי הכללים הקבועים בעניין זה בתקנון המוסד". בהתאם לכלל לפיו פגיעה בזכויות חוקתיות חייבת להיות רק בהסמכה מפורשת בחוק או בהתאם לו, קבעה הפסיקה כי הגבלה כזו על ידי מוסד אקדמי חייבת להיות רק בתקנון שלה. כך, למשל, בהמרצת הפתיחה שניהלנו נגד החלטת האוניברסיטה לדרוש ממפגינים לשלם עלויות אבטחה, פסק בית המשפט כי האוניברסיטה לא

הייתה רשאית לקבוע דרישה כזו מחוץ לתקנונה (ה"פ 2647-30-72 בליאכר נ' אוניברסיטת תל אביב, 16.6.2019).

4. בניגוד לנטען במסמך ההוראות, לא מדובר בהוראות טכניות בלבד שמסדירות רק את הליך הגשת הבקשה, אלא בהוראות מהותיות, שמגבילות את חופש הביטוי, המחאה וההתאגדות, הרבה מעבר להגבלות שנקבעו בנוהל. על כן, מרגע שלא עוגנו בתקנון אלא פורסמו בנפרד ממנו ההוראות לא עומדות בדרישת החוק ונקבעו בחוסר סמכות, ואך מהטעם הזה יש לבטלן לאלתר.

5. גם לו הייתה האוניברסיטה קובעת את ההוראות הללו במסגרת התקנון, עדיין היה מדובר בהגבלות משמעותיות אשר אין לאוניברסיטה סמכות לקבוע אותן. בית המשפט העליון פסק זה מכבר, כי במסגרת ההגנה על חופש הביטוי, **חופש הביטוי הפוליטי** זוכה להגנה **המירבית** (בג"צ 6396/96 זקין נ' ראש עיריית ב"ש (8.6.1999); בג"צ 10203/03 "המפקד הלאומי" בע"מ נ' היועמ"ש (20.8.2008); ע"מ 1775/20 התנועה לאיכות השלטון נ' עיריית ירושלים (24.9.2020)). גם נקבע שוב ושוב כי על מוסד להשכלה גבוהה לדאוג להגנה רבה ככל האפשר על זכויות אלו, כאשר חובותיו כוללות **"חובה לכבד את חופש הביטוי וההתארגנות של סטודנטים"** (בג"צ 7793/05 אוני' בר-אילן נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 25 לפסק הדין (31.1.2011); ור' גם ה"פ (חי') 283/04 מסעב נ' אוניברסיטת חיפה, פסקה 17 לפסק הדין (23.11.2005)).

6. ההוראות החדשות מפרות בצורה קשה את חובתה זו של האוניברסיטה. כפי שיפורט בהמשך, הן כוללות הגבלות חמורות על חופש הביטוי, המחאה וההתאגדות, ביניהן: החרקת מחאות מחוץ לקמפוס; דרישת אישור משטרתי לכל אירוע תרבות; איסור על הקמת דוכנים אלא על ידי תאי סטודנטים, ואיסור לעשות בהם כמעט כל דבר; איסור על הזמנת דוברים חיצוניים לאירועים; איסור על חלוקת פלאירים; ועוד. במקום להבטיח מימוש רחב ככל האפשר של חירויות אלו האוניברסיטה בחרה לקבוע להן הגבלות מרחיקות לכת, בניגוד לסמכותה החוקית וחובתה הציבורית. לכן גם מן הטעם הזה על האוניברסיטה לבטל את ההוראות.

הגבלות קשות על חופש הביטוי, המחאה וההתאגדות באוניברסיטה

7. כאמור, ההוראות החדשות משיתות הגבלות על הפעילות הציבורית באוניברסיטה, אשר יפגעו קשות בחופש הביטוי, המחאה וההתאגדות, ובאופיו של הקמפוס כמרחב לשיח פתוח ולעשייה חברתית. הגבלות כה מחמירות אינן מופיעות בתקנונים של אוניברסיטאות מובילות בישראל, בהן האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת בן-גוריון ואוניברסיטת חיפה (להלן: **האוניברסיטאות האחרות**), כך שההוראות גם חורגות מאוד מהנורמות המקובלות באקדמיה הישראלית. להלן יפורטו הפגישות החמורות ביותר שכלולות בהוראות.

8. **הוצאת מחאות אל מחוץ לקמפוס.** ההוראות קובעות בניגוד לנוהל כי "ככלל מדיניות האוניברסיטה הינה שפעילות תחת כיפת השמיים מסוג של הפגנה, עצרת, מחאה, אסיפה וכיוצ"ב יתקיימו רק בכיכר אנטין", שנמצאת מחוץ לשער הקמפוס. לשם השוואה, התקנונים באוניברסיטאות האחרות מאפשרים אספות והפגנות בתוך שטח הקמפוס. ההוראה לא מונעת רק ביטוי מחאתי במרחב האוניברסיטאי, שנועד להיות מקום של חילופי דעות חופשי, אלא היא גם מונעת מכל הנכנסים אל הקמפוס דרך שערים אחרים, את הזכות להיחשף לביטויים אלה

ולהרחיב את אופקיהם. העברת המחאות אל מחוץ לקמפוס גם תפגע ביכולתם של חברי וחברות קהילת האוניברסיטה למחות, מבלי להיות נתונים למרותה של המשטרה ומבלי להיחשף להתעמרות ואלימות מצד עובדי אורח, שאינם חברים בקהילת האוניברסיטה ועל כן גם אינם כפופים לנוהלי המשמעת שלה. משום כך יש בהוראה גם התפרקות האוניברסיטה מאחריותה לדאוג לחופש הביטוי של אנשיה ולסדר והביטחון באותן מחאות.

9. **דרישות עמומות ורחבות למידע על תכני ומשתתפי פעילויות.** מסמך ההוראות דורש ממארגני אירוע "גילוי מלא ונאות", אשר עליו לכלול, בנוסף לפרטי האירוע, "כל דבר שעשוי להיות רלוונטי לבחינת הבקשה", כאשר "אי מתן גילוי מלא ונאות עשוי לגרור את ביטול האירוע". אולם אין הבהרה אילו פרטים רלוונטיים לבקשה, ויהיה קשה לנחש מה יהיה רלוונטי דיו בעיני המאשרים. בנוסף, בטופס הבקשה האינטרנטי לקיום אירוע, אשר עודכן בהמשך לפרסום ההוראות, שדה פירוט הפעילות דורש כעת בין היתר "במיוחד פרטים לגבי זהותם הציבורית של המרצים / המשתתפים". אין הגדרה מהי "זהות ציבורית" או האם כל "המשתתפים" באירוע הם גם כלל הקהל. דרישות עמומות אלו מעוררות אי-נחת באשר לטיב המידע שהאוניברסיטה מעוניינת לקבל על אירועים ומשתתפיהם, והדבר יהווה אפקט מצנן מפני ארגון או השתתפות באירועים. באף אחת מהאוניברסיטאות האחרות אין דרישות כה רחבות למידע, ובוודאי לא קביעה כי ללא מידע נרחב מספיק ניתן לבטל אירוע.

העתק טופס אינטרנטי "בקשה לאישור קיום פעילות ציבורית לסטודנטים ולסטודנטיות" מיום 5.12.2025 (בהשמטת פרטים אישיים) מצורף.

10. **אישור משטרה לאירועי תרבות.** ההוראות קובעות כי כל אירוע תרבותי שאינו חלק מהפעילות האקדמית חייב לקבל אישור משטרה, "לפי דין". אולם אין כל דין אשר מחייב אישור משטרה לכל אירוע תרבות, לא באוניברסיטה ולא באף מרחב אחר, וזהו לא תחום סמכותה. גם אין כל הצדקה סבירה לדרישה זו אשר יוצרת מכשול ואפקט מצנן ואשר תביא להתערבות המשטרה באירועים שאינם לרוחה. בהתאם, אין דרישה כזו באף אף אחת מהאוניברסיטאות האחרות.

11. **הגשת בקשות לאירועים לפחות 21 יום מראש.** ההוראות דורשות, לצד האפשרות הקיימת בנוהל להגיש בקשה לקיום אירוע עד 4 ימים מראש, להגיש את הבקשה לפחות 21 ימים לפני כל "אירוע שעשוי להשפיע על הסדר הציבורי, או אירוע המעלה סוגיות של רישוי או בטיחות". זוהי קביעה שאינה מתקיימת כלל בתקנונים של אף אחת מהאוניברסיטאות האחרות. מדובר בהגדרה רחבה ועמומה מאוד, בייחוד משום שכל הבעת עמדה, מטבעה שהיא עשויה "להשפיע" על הסדר הציבורי. ודווקא פעילויות בתגובה לאירועי השעה, שלעיתים קרובות יעוררו את תגובות הנגד החריפות ביותר כלפי המשתתפים, הן בעלות הדחיפות הרבה ביותר, בשל הצורך להציף סוגיה או לעורר את הציבור לפעולה. גם בכך יש התפרקות של האוניברסיטה מאחריותה, כאשר עליה להגן על יכולתם של אנשיה לערוך פעילויות גם מול התעמרות או אלימות, ולא למנוע מראש אירועים שנמצאים תחת סיכון. מסמך ההוראות גם אינו מציין את האפשרות הנוספת בנוהל להגיש בקשה דחופה לקיום אירוע. הדבר עשוי להטעות מארגני אירועים, כיוון שבעת הגשת בקשה לאירוע הם יידרשו לעבור על מסמך ההוראות וייתכן שכלל לא יידעו שקיים נוהל שמאפשר להגיש בקשה דחופה.

12. **דוכנים רק לתאי סטודנטים, ובתנאים מוגבלים מאוד.** ההוראות קובעות שרק תאי סטודנטים רשאים להקים דוכנים בקמפוס, וכך נמנע מקבוצות סטודנטים שאינם מאוגדים בתא להשתמש בכלי זה, ללא הצדקה סבירה. התאים עצמם רשאים להקים דוכנים רק לשם גיוס חברים לתא בתחילת כל סמסטר, מה שפוגע ללא הצדקה ביכולתם להפיץ מידע או ליידע על פעילויותיהם. גם על מי שמורשה להקים דוכן, נאסר לעשות בו כמעט כל דבר, כאשר בין היתר נאסר על חלוקת חומרים, הפעלת הגברה, או אפילו פנייה לסטודנטים. התוצאה המצערת תהיה ירידה חדה במידת ההתאגדות והפעילות המשותפת של סטודנטים. לשם השוואה, אף אחד מהתקנונים האחרים אינו קובע כי רק תאי סטודנטים רשאים להפעיל דוכנים, או כי בדוכנים אסור לחלק חומרים או לפנות לסטודנטים, ותקנון האוניברסיטה העברית אוסר רק על שימוש בהגברה.
13. **איסור על הזמנת אנשי חוץ בתור דוברים.** ההוראות אוסרות על הזמנת מי שאינם סטודנטים או סגל להשתתף כדוברים באירועים בקמפוס. הדבר פוגע ביכולתם של סטודנטים וסגל להיחשף לדעות ועמדות מחוץ לאוניברסיטה וכך מצמצם את השיח החופשי וחילופי הדעות בקמפוס. בשלוש האוניברסיטאות האחרות ניתן להזמין דוברים חיצוניים לאירוע במקום סגור, והאוניברסיטה העברית ואוניברסיטת בן-גוריון מאפשרות להזמין גם לאספות או הפגנות.
14. **איסור על חלוקת פלאירים בקמפוס.** ההוראות אוסרות על כל חלוקת חומרי הסברה, דוגמת פלאירים, בקמפוס. זוהי הגבלה לא סבירה אשר פוגעת ביכולתם של סטודנטים וסגל להפיץ מידע, לבטא דעות, להזמין לאירועים ועוד, דברים אשר גם הם חלק מהותי ממרחב של ביטוי חופשי ושיח ער. כל התקנונים האחרים מאפשרים חלוקת חומרי הסברה בקמפוס, עם הגבלות מעטות בלבד – באוניברסיטה העברית מותר לחלקם בכל מקום מלבד המעונות; באוניברסיטת חיפה מותר לחלקם בדוכנים, או ללא דוכן בהגשת בקשה לפחות 24 שעות מראש; ובאוניברסיטת בן גוריון מותר לחלקם בדוכנים.
15. מתקבל הרושם שמנסים להפוך את האוניברסיטה למרחב סטרילי מבחינה פוליטית ורעיונית: ללא מחאות, ללא דוברים חיצוניים, ללא דוכנים או חלוקת חומרים, ללא תאי סטודנטים חזקים, כשהתרבות תחת צנזורה משטרתית, והרקע של כל מפגין או משתתף תחת פיקוח של האוניברסיטה. זהו מצב הפוך ממה שאמור להיות באוניברסיטה שחרתה על דגלה את היותה מגדלור של ביטוי חופשי.

מגמה של צמצום חופש הביטוי והמחאה במרחב אוניברסיטת תל אביב

16. בתגובה לכתבה בנושא ההוראות החדשות (נועה לימונה "אוניברסיטת ת"א הרחיבה הגבלות על מחאות; סטודנטים: פגיעה בחופש הביטוי" **הארץ** (30.11.2025)), טענה האוניברסיטה כי ההוראות מיושמות בפועל כבר במשך שנים, וכי מסמך ההוראות בסך הכל מרכז אותן בצורה מסודרת. הדברים נכונים רק במובן זה, שאכן במשך למעלה משנתיים, מאז תחילת המלחמה בעזה, האוניברסיטה מפרה באופן שיטתי את נוהליה שלה, וכעת רק מנסה לעגן את אותן ההפרות ב"הוראות ביצוע".

העתק מכתב תגובה מטעם האוניברסיטה תחת הכותרת "חופש הביטוי, פעילות ציבורית ואירועים ציבוריים באוניברסיטת תל אביב" מצורף.

17. מאז תחילת המלחמה האוניברסיטה סירבה פעמים רבות לאשר מחאות בתחומי הקמפוס, בטענה שכעת מותר למחות רק בכיכר אנטין. אך הגבלה זו אינה מיושמת באופן שוויוני, אלא יש אפליה בין דעות שנחשבות בקונצנזוס לאלו שלא. בפגישת ההנהלה עם תאי סטודנטים בתאריך 21.7.2024 אף נאמר במפורש כי מחאות יותרו רק בכיכר אנטין למעט הקראת שמות החטופים, שהיא "נושא קונצנזואלי, ואותו אין כוונה להגביל". זאת למרות שההגנה על חופש המחאה נועדה גם ובעיקר להשמעת דעות לא פופולריות. לאורך התקופה נמנעו אישורים למחאות נגד המלחמה, בעד העסקה ישירה של עובדות ניקיון באוניברסיטה ובעד שיפור תנאי ההעסקה של הסגל הזוטר, בעוד מחאות לתמיכה בצה"ל או לשחרור החטופים זכו להתקיים. כך, לדוגמה, האוניברסיטה סירבה לאפשר ב-10.6.2024 הפגנה בתוך הקמפוס נגד מעשי המדינה ברצועת עזה, אשר לא קיבלה אישור. אך מחאות אחרות בימים שקדמו לכך, למען החטופים ולתמיכה בצה"ל, התקיימו ללא אישור ולא פוזרו, האחרונה אפילו לא כאשר הושמעו בה דברי הסתה לאלימות וכן איומים על סטודנט שתיעד אותה.

העתק סיכום הישיבה מיום 21.7.2024 מצורף.

18. האוניברסיטה גם מונעת מאירועים תרבותיים להתקיים כאשר אלו נהיים פוליטיים מדי טעמה. לקראת סוף 2024 ביקש תא חד"ש לארגן הופעה מוזיקלית בשפה הערבית, כאשר הכסף ממכירת הכרטיסים מיועד להיתרם בחלקו לסיוע הומניטרי לעזה (והשאר ישמש לכיסוי הוצאות). בתהליך הגשת הבקשה לאירוע המארגנים סיפקו להנהלה קישורים לפרסומים שם הדבר נכתב בפירוש. אולם, כארבע שעות לפני תחילת האירוע קיבלו המארגנים מייל מההנהלה בה טענו כי רק עתה נחשפו לפרסומים וגילו על ההתרמה, וכי לא מדובר באירוע תרבותי בלבד אלא "אירוע בעל הקשר פוליטי רגיש". לכן, נטען, הסדר האבטחה שנקבע אינו מספיק לאירוע פוליטי, והם מבטלים את האישור לאירוע עד לקביעת זמן ומקום חדשים.

העתק מייל על ביטול הופעת התרמה בתאריך 18.12.2024 מצורף.

19. אם לא די בהגבלות שבמסמך ההוראות, האוניברסיטה גם החלה לפעול כצנזור מטעם עצמה. בתאריך 17.6.2025 ביקשו חברי תא עומדים ביחד לקיים הקרנה של הסרט "מי הרג את שירין?" על הריגתה של העיתונאית שירין אבו עאקלה. להפתעתם האוניברסיטה דרשה מהם לצנזר מההקרנה את שמו של חייל צה"ל החשוד בהרג, כאשר הסרט כולו כבר קיבל אישור מהצנזורה הצבאית. המארגנים נאלצו להסכים לתנאי על מנת שיאפשרו להם להקרין את הסרט.

20. גם מאז פרסום ההוראות יש חוסר אחידות ביישום שלהן, ואף הוספת הגבלות נוספות:

- בתאריך 10.12.2025 הפעילה תכנית "ארז" של צה"ל דוכן גיוס בקמפוס, אשר כלל באגרים וציליות עם שם התכנית, חלוקת פלאיירים, וחלוקת חולצות ותיקי בד של התכנית.
- בתאריך 16.12.2025 התקיים כנס של "מטה המאבק – אקדמיה" בנושא "בין מדינה לחברה: פוליטיקה, מחאה ודמוקרטיה" בקמפוס האוניברסיטה ובאירוח של הפקולטה לניהול, עם דוברים מחוץ לאוניברסיטה ועם הזמנה פתוחה לקהל מחוץ לאוניברסיטה.
- לאחרונה האוניברסיטה החלה לדרוש, כתנאי לאישור אירוע, כי המארגנים יתחייבו לפרסם אותו רק בסמוך למועד האירוע, ורק בתפוצה פנימית חלף פרסום. אך גם הגבלה זו נאכפת באופן סלקטיבי, וכך למשל לא הוטלו הגבלות על פרסום אירוע שקיים תא דרור עם

צביקה מור, יו"ר פורום תקווה ואבי החטוף שחזר איתן מור, ב-31.12.2025, אך תנאי זה כן נדרש מתא ג'פרא לגבי הקרנת הסרט "לוד" ב-5.1.2026. הדרישה עלתה גם מול תא חד"ש לגבי פאנל בנושא אסירים פלסטינים שנועד להתקיים היום, 12.1.2026, וכאשר המארגנים סירבו לתנאי האוניברסיטה אכן סירבה לאשר את האירוע, ובמקום זאת הפאנל ייערך במסגרת מאהל מחאה שהתא מקיים בימים אלו.

סיכום

21. האקדמיה היא לא רק מקום ללמידת תחום או לרכישת מקצוע. היא גם מרחב למפגש בין אנשים, קבוצות ותפיסות עולם, להתבטאות חופשית ועשייה פוליטית, ולפעילות משותפת של אנשים צעירים בתחילת דרכם העצמאית בעולם. היא אמורה להיות מקום בו הפעילות הציבורית תמיד חיה ונושמת, ומוקד מרכזי למחשבה ולאקטיביזם. היא לא אמורה להיות מקום בו המשטרה מאשרת הופעות והאוניברסיטה בודקת את חייהם האישיים של המשתתפים, בו מארגני אירוע טובעים בבירוקרטיות ונדרשים לבקש אישורים כמעט חודש מראש, בו נושאים שבקונצנזוס זוכים להגנה ומחאה ביקורתית נותרת מחוץ לשער. טוב יהיה אם אוניברסיטת תל אביב תחדל ממגמת צמצום הפעילות הציבורית, ותחזור בה מההוראות החדשות שפרסמה.

22. לאור האמור לעיל, אנו מבקשות בתוקף כי **תחזרו בכם מיישום ההוראות החדשות לפעילות ציבורית שפורסמו לאחרונה, וכן כי תחדלו ממגמת הפגיעה בחופש הביטוי, המחאה וההתאגדות באוניברסיטה**. נודה למענה מהיר על מנת לשקול את המשך צעדינו.

בברכה,

עדן גלעד, עו"ד

רכזת חופש המחאה